

УДК 94:327.5(540+549)

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2021-15-7>

Швед В.О.

<https://orcid.org/0000-0001/7344-9384>

ІНДІЙСЬКО-ПАКИСТАНСЬКЕ ПРИКОРДОННЯ: ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СУЧАСНІ ЗАСАДИ УЗГОДЖЕННЯ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ

Стаття присвячена дослідженню питання історичних витоків існуючих прикордонних конфліктів між Індією та Пакистаном та нещодавнім зусиллям обох країн і міжнародної спільноти щодо спроб їхнього розв'язання. Своїми коріннями існуючі індійсько-пакистанські прикордонні конфлікти ведуть до часів перебування Індії у складі Британської колоніальної імперії. Вирішальною мірою вони стали наслідком політики британських властей, які у намаганні послабити визвольний рух в Індії, розпалювали ворожнечу між двома найбільшими етнорелігійними групами населення – індусами і мусульманами, що врешті-решт призвело до виникнення двох окремих сусідніх країн – Індії і Пакистану, у спадок яким залишилися численні прикордонні конфлікти. Найбільший з них – кашмірський, спричинений розривом цієї території між двома країнами. Протягом декількох десятиліть штат Джамму і Кашмір, згідно 370-ї статті конституції Індії, користувався особливим статусом і широкою автономією. Однак у серпні 2019 р. індійський уряд на чолі з Н. Моді ліквідував цей особливий статус, вилучивши зазначену статтю з конституції країни.

Протягом останнього року під впливом серйозних геополітичних змін в Індо-Тихоокеанському регіоні і Південній Азії уряд Н. Моді ініціював повернення до розгляду питання статусу колишнього штату Джамму і Кашмір, а також намагається опрацювати оновлений формат його перебування у складі Індійської держави. 25 червня 2021 р. прем'єр-міністр Індії провів важливу зустріч із групою відомих політиків із Кашміру, що стало першим публічним заходом Нью-Делі після ліквідації Кашмірської автономії. Під час зустрічі було обговорено низку питань щодо підготовки проведення майбутніх виборів у регіоні. Н. Моді охарактеризував зустріч як «важливий крок у напрямку збільшення зусиль щодо розвитку і прогресу території Джамму і Кашміру».

Ключові слова: Індія, Пакистан, прикордоння, кашмірська проблема, Н. Моді, Чотиристоронній діалог з питань безпеки.

Майже три чверті століття індійсько-пакистанське прикордоння залишається ареною нескінченного конфлікту, який протягом зазначеного періоду історичного розвитку обох країн тричі переростав у прямі війни, не говорячи вже про численні збройні сутички. Така ситуація у відносинах між двома ядерними державами не лише створює пряму загрозу регіональній безпеці у Південній Азії, а й підриває стабільність у межах глобальної безпеки, створює серйозні перешкоди на шляху подальшого поглиблення інтеграційних процесів у південноазійському просторі. Також існуючі серйозні індійсько-пакистанські прикордонні проблеми має враховувати Україна у здійсненні своїх зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних завдань у зазначеному регіоні. Президент України В. Зеленський під час свого виступу 5 липня 2021 р. на Всеукраїнському форумі «Україна 30. Міжнародна політика» наголосив, що

«важливим партнером для України є Індія, яка розглядається як один з лідерів Азії» [1]. Крім того, для України, яка також має певні прикордонні проблеми із деякими сусідніми країнами і дає рішучу відсіч російській агресії на Сході та Півдні країни, вкрай важливо осмислити досвід узгодження існуючих суперечностей в індійсько-пакистанському прикордонні.

Зазначена проблема отримала достатньо вагоме висвітлення у дослідженнях закордонних, передусім американських, європейських, індійських та інших науковців. Серед найбільш відомих наукових праць потрібно виділити працю В. Шофілд «Кашмір у конфлікті» («Kashmirin Conflict: India, Pakistan and the Unending War») [2]; С. Боуз «Корені конфлікту, шлях до миру» («Kashmir Roots of Conflict, Path to Peace») [3]; Я. Хан «Велике розділення: створення Індії та Пакистану» («The Great Partition: The Making of India and Pakistan») [4] та інші. Серед українських вчених зазначену проблематику плідно розробляє О.А. Борділовська («Індія і Пакистан: інтелектуальна історія розлучення») [5] та інші.

Вище перераховані дослідники та їхні наукові розвідки, зазвичай, присвячені витокам проблем індійсько-пакистанського прикордоння, основою яких є кашмірський конфлікт. Водночас, недостатньо проаналізовано у науковій літературі останній період розвитку кашмірського конфлікту, під час якого з'явилися серйозні підстави для політичного поштовху у спробах знайти компроміс між Індією та Пакистаном під тиском деяких зовнішніх чинників. Виходячи з цього, метою статті є спроба проаналізувати історичний розвиток кашмірської проблеми у контексті нинішніх спроб обох країн знайти взаємоприйнятний формат узгодження довготривалих прикордонних суперечностей. Актуальність поставленого завдання обумовлена необхідністю прискіпливого вивчення українською стороною досвіду та уроків спроб Індії та Пакистану знайти шляхи розв'язання прикордонного конфлікту, який відволікає чимало ресурсів та відняв десятки тисяч життів їхніх громадян.

Індійський дослідник А.Н. Бангор, характеризує в цілому кашмірський конфлікт, зазначає, що «внаслідок свого багатства та геостратегічної важливості, Джамму і Кашмір продовжують залишатися точкою здійснення вогню» між Індією та Пакистаном, що призводить до нескінченних війн та відповідних соціальних, економічних та політичних втрат для обох країн. На думку експерта, кашмірський конфлікт залишається однією з найбільших загроз ХХІ ст. Якщо його не вирішити, це може призвести до ядерної війни, що посяє хаос у усьому світі [6].

Науковці, які досліджують непросту історію індійсько-пакистанських відносин, сходяться на тому, що напруження у кашмірському конфлікті живлється всеохоплюючою недовірою, що існує між двома країнами, а корені цього конфлікту сягають часів британської колонізації Індії. Британська колоніальна імперія, намагаючись зберегти Індію як найкоштовнішу перлину у своєму складі, здійснювала політику «розділяй та пануй», нацьковуючи один

проти одного дві найбільш чисельні частини Індії – індусів і мусульман. Британський уряд запровадив пряме управління на субконтиненті, починаючи з 1858 р., та контролював всі зовнішні та військові справи в регіоні. Під час цього прямого правління територія Індії була поділена на дев'ять провінцій плюс 584 князівства, серед яких були Джамму і Кашмір. Ці князівства мали більшу автономію у порівнянні з іншими частинами Індії. Після Другої світової війни питання надання незалежності Індії постало безпосередньо на порядок денний. Однак, на перший план вийшов конфлікт між двома партіями – Індійським національним конгресом та Мусульманською лігою, які представляли інтереси найбільших релігійних груп індійського населення.

Конгрес намагався зберегти індійський субконтинент як єдине ціле, водночас як Ліга, навпаки, прагнула до створення незалежної держави для мусульман і відстоювала дводержавну теорію розподілу території Індії. Зростаюче напруження та спалахи насильства між індусами та мусульманами, що розпочались при сприянні британських колоніальних властей, призвели до того, що Британія взяла за основу план Мусульманської ліги. За цим планом територія індійського субконтиненту мала поділитися на територію із переважно індіїтським населенням (Домініон Індії) та переважно із мусульманським населенням (Домініон Пакистану). Щодо князівств, було визначено, що вони мають три опції: приєднатись до Пакистану, стати частиною Індії або залишитись незалежними [7].

Водночас як більшість князівств висловились за приєднання до Індії, махараджа Джамму і Кашміру, індус Харі Сінгх вирішив обрати шлях незалежного статусу для свого князівства, не зважаючи на те, що більшість населення князівства становили мусульмани. Законодавча асамблея Джамму і Кашміру висловила повну підтримку своєму махараджі. Однак вона представляла лише 8% населення князівства, яким було дозволено обирати законодавчий орган. Більшість населення неодноразово виступала проти його жорстких методів управління. Коли 15 серпня 1947 р. Індія та Пакистан стали незалежними країнами і князівствам необхідно було зробити остаточний вибір, Харі Сінгх заявив, що сподівався на досягнення незалежного статусу князівства.

Велика Британія передала сусідній із Джамму і Кашміром Гуджаспур до Індії, населення якого також у своїй більшості складалось з мусульман. Незабаром після цього пропакистанські збройні загони вторглися на територію Джамму і Кашміру [8, р. 93-94]. Харі Сінгх звернувся за допомогою до Індії, а Індія, відповідно, погодилася надати таку допомогу, якщо махараджа погодиться на приєднання до Індії, що він і зробив. Пакистан заявив, що це приєднання незаконне і зроблено проти волевиявлення народу. Ситуація значно загострилась. Незабаром розпочалася перша індо-пакистанська війна, а Кашмір виявився розділеним між Індією та Пакистаном. На підконтрольній Індії

території з'явився штат Джамму і Кашмір, який став джерелом постійних проблем для країни [9].

Варто також зазначити, що кашмірський конфлікт для Індії та Пакистану важить значно більше ніж просто зіткнення стратегічних інтересів. Передусім, Кашмір перетворився на поле битви двох ідентичностей. Для секулярної Індії це був шлях довести, що мусульманська більшість регіону може стати її невід'ємною частиною, водночас Пакистан дотримувався теорії двох націй, кожна з яких має отримати незалежність. Для Пакистану це був шлях відновити свою мусульманську ідентичність, стаючи ісламською країною і таким чином врятувати мусульманську націю в регіоні [10, р. 47-48].

У серпні 2019 р. індійський уряд зробив серйозний крок щодо штату Джамму і Кашмір – він ухвалив рішення про ліквідацію особливого статусу штату. 6 серпня парламент Індії ухвалив рішення уряду про відміну статті 370-ї конституції країни, яка наділяла штат Джамму і Кашмір особливим статусом. Також йшлося про перетворення двох союзних територій на, власне, Джамму і Кашмір і Ладакх, окрему історичну територію. Раніше, у штаті Джамму і Кашмір будь-які закони і розпорядження федерального уряду Індії повинні були отримати схвалення місцевою законодавчою асамблеєю, звісно, за виключенням питань оборони і зовнішніх зв'язків. Також, індійська конституція містила статтю 35А, яка забороняла некашмірцям переїздити до цього штату, купувати землю і працювати в органах місцевої влади. У відповідності із цією статтею кашмірці також отримували низку пільг щодо прийняття на державну службу і при вступі в учбові заклади штату. Після скасування особливого статусу Кашміру жителі іншої частини Індії отримали право отримувати власність у Кашмірі і селитися тут назавжди [11].

Правляча в Індії Бхаратія джаната парті (Індійська народна партія), яка базується на проіндуїстських позиціях, які відомий британський фахівець з історії Індії Хр. Джаффрелом охарактеризував як «етнічну демократію» [12], протягом тривалого часу закликала до зміни статусу штату Джамму і Кашмір. Цей заклик був постійною платформою нинішнього прем'єр-міністра Індії Н. Моді і зазначений пункт був присутнім у його передвиборчому маніфесті ще у 2014 р., коли Моді вперше був обраний прем'єр-міністром. Однак протягом своєї першої каденції він ще не наважувався зробити такий радикальний крок. І лише після повторної перемоги на загальнонаціональних виборах весною 2019 р., Моді врешті-решт прийняв довгоочікуване рішення. За скасування 370-ї статті конституції проголосував 351 депутат, проти – 72. Навіть генеральний секретар опозиційної партії (Індійський національний конгрес) також підтримав це рішення [9].

Нью-Делі виправдовував своє рішення тим, що він бажає досягнути стабілізації ситуації у Джамму та Кашмірі та забезпечити його більш повну інтеграцію в Індійську державу. Уряд Н. Моді посилався також на те, що

зазначене рішення було спрямовано на підтримку місцевого управління та заохочення інвестицій в економіку штату, яких до цього бракувало [13].

Протягом періоду з кінця 2020 р. й до нині ситуація щодо пошуку оновленого формату узгодження довготривалого конфлікту в індійсько-пакистанському прикордонні отримала достатньо відчутного поштовху до активації дій у цьому напрямку. Головною рушійною силою цього зрушення стали ті зміни у геополітичному балансі сил, які відбулися за цей час в Індо-Пакистанському регіоні. Передусім це пов'язано із загостренням американо-китайського протиборства, коли адміністрація президента США Дж. Байдена розглядає Китай як свого головного суперника на глобальному рівні і намагається сформувати могутню антикитайську коаліцію як надійний засіб протистояння його натиску. У головному документі адміністрації США у сфері безпеки – «Тимчасовому стратегічному керівництві в області національної безпеки» («Interim National Security Strategic Guidance»), який було оприлюднено на початку березня 2021 р., Китай охарактеризовано як такий, що «стрімко стає більш настирним і є єдиним суперником, який має здатність поєднати свою економічну, дипломатичну, військову та технологічну могутність і кинути виклик стабільній та відкритій міжнародній системі» [14, р. 8]. Відтак, стверджується в документі, «підтримуючи і захищаючи нашу безпрецедентну мережу союзів і партнерств, ми також будемо спрямовувати агресію Китаю і протистояти загрозам нашої колективної безпеки, процвітанню і демократичному способу життя» [14, р. 20].

Особливу роль у просторі Індо-Тихоокеанського регіону США відводять створеному у листопаді 2017 р. Чотиристоронньому діалогу з питань безпеки (Quadrilateral Society або Quad), до якого увійшли США, Австралія, Індія та Японія. Загострення протистояння з Китаєм всіх зазначених країн викликало на початку 2021 р. помітну активізацію цього «квартету». 12 березня 2021 р. відбувся перший в історії саміт Чотиристороннього діалогу з безпеки в режимі онлайн за участі лідерів США, Австралії, Індії та Японії. Активна участь Індії у роботі саміту дала підстави говорити про перегляд Індією традиційного принципу «стратегічної автономності» як наслідок посилення агресивної поведінки Пекіна у регіоні, зокрема й на індійсько-китайському кордоні [15, с. 2]. Тому США надають великого значення поглибленню свого співробітництва з Індією, що носить стратегічний характер. Свідченням цього став візит до Індії держсекретаря США Е. Блінкена 27-28 липня 2021 р., його перемовини зі своїм індійським колегою, а також із прем'єр-міністром Н. Моді. Під час візиту особливо наголошувалось на важливості поглиблення співпраці обох країн у зв'язку із зростаючим впливом Китаю у форматі Quad – як безпекового альянсу, який протистоїть Китаю [16].

Разом з тим нинішній президент Дж. Байден та його команда ще під час своєї передвиборчої кампанії піддавали доволі гострій критиці дії прем'єр-міністра Індії в індо-пакистанському прикордонні після серпня 2019 р., тобто після

ліквідації особливого статусу Джамму і Кашміру та утискання, як вважають у Вашингтоні, прав мусульман. Вбачаючи у розвиткові відносин з адміністрацією Дж. Байдена надійний засіб посилення своїх позицій у регіоні, прем'єр-міністр Індії Н. Моді змушений рахуватися з американською критикою на свою адресу і шукати відповідні шляхи подолання тих причин, що її викликали. Разом з тим, і Пакистан, незважаючи на різку критику дій індійського уряду у Кашмірі, змушений рахуватися із низкою проблем, які постали перед країною. Це, по-перше, кардинальні зміни у сусідньому Афганістані, у якому рух «Талібан» знову прийшов до влади. Мало того, що це загрожує зростанню впливу у самому Пакистані такого радикального ісламістського руху як «Пакистан Талібан», так це ще й посилює серйозну стурбованість у головного союзника Пакистану – Китаю, який може зіткнутись із посиленням сепаратистських настроїв серед мусульманського населення Сінцзян-Уйгурського автономного району і, крім того, поставити під загрозу успішну реалізацію багатомільярдних проектів у Китайсько-Пакистанському економічному коридорі [17].

23 березня 2021 р. на День республіки Пакистан прем'єр-міністр Індії відправив своєму пакистанському колезі І. Хану «меседж доброї волі». У своєму листі він підкреслив, що «Індія бажає дружніх відносин з народом Пакистану» і додав, що для цього «потрібно створити атмосферу довіри, уникнення терору і ворожості» [18].

У свою чергу, прем'єр-міністр Пакистану і начальник Генерального штату генерал К. Джавед Баджа також відповіли аналогічними заявами. Вони закликали до мирного розв'язання довготривалого територіального конфлікту з Індією у Кашмірі, наголошуючи, що цей конфлікт є головним чинником двосторонньої напруги. Генерал Баджа підкреслив, що «час поховати минуле та потурбуватись про майбутнє» [19].

25 червня 2021 р. прем'єр-міністр Індії Н. Моді провів важливу зустріч із групою проіндійських політиків із Кашміру, що стало першим публічним заходом Нью-Делі після ліквідації кашмірської автономії та тих репресивних заходів щодо низки місцевих політиків і громадських активістів, які виступали проти дій центральної влади у регіоні. До цієї зустрічі індійського прем'єра спонукали не лише ті зовнішньополітичні та геополітичні чинники, які він мав враховувати, а ще й те, що заходи, які були впроваджені у Джамму та Кашмірі 5 серпня 2019 р., не принесли очікуваних результатів. Натомість у Кашмірі не вщухало невдоволення місцевого населення й наростали антиіндійські настрої.

Під час зустрічі однією з головних тем було обговорення низки заходів щодо переформатування виборних дільниць у регіоні, що відкрило б шлях до проведення виборів. Моді охарактеризував зустріч як «важливий крок у напрямку збільшення зусиль щодо розвитку і прогресу території Джамму і Кашміру». Серед 14 кашмірських політиків, які були представлені на зустрічі, були лідери місцевих партійних структур, які знаходились при владі на цій території протягом десятиліть. Декілька з них були ув'язнені після того, як було

ліквідовано спеціальний статус штату. Вони висунули низку вимог, серед яких були повернення до колишнього територіального статусу, проведення виборів у регіоні для відновлення демократії, звільнення усіх політичних в'язнів. У самому Кашмірі політичні аналітики вітали проведення такої зустрічі. Як заявив колишній професор з політології Кашмірського університету А. Баба, «початок процесу діалогу є гарним першим кроком, тому що він означає відхід від тієї негативної та нетолерантної риторики, яку ми чули з боку Нью-Делі після зміни статусу Кашміру» [20].

Аналіз досліджуваної теми дозволив зробити такі висновки:

- Проблеми та конфлікти, що й донині існують у індійсько-пакистанському прикордонні ведуть своє походження ще з часів перебування Індії у складі Британської колоніальної імперії. Саме завдяки передусім політиці британських колоніальних властей відбувалось штучне нацькування двох найбільших етнорелігійних груп індійського населення – індусів і мусульман один проти одного. Все це в кінцевому підсумку призвело до розколу індійського національного руху і появи двох найбільших політичних партій – Індійського національного конгресу і Мусульманської ліги, кожна з яких висунула власне бачення майбутнього індійського субрегіону. Якщо Індійський національний конгрес виступав за збереження єдності Індії, то Мусульманська ліга вимагала створення ще й окремої держави для мусульман. Фактично, при підтримці британських властей перемогла позиція Мусульманської ліги і були створені дві окремі держави – Індія і Пакистан.

- Каменем спотикання та напруги у відносинах між обома новоствореними державами стала, в першу чергу, прикордонна територія Кашмір, поділена між ними, коли дві третини території відійшли до Індії, а одна третина – до Пакистану. Для максимального зниження напруги у створеному індійському штаті Джамму і Кашмір, заселеного переважно мусульманами, влада Індії ввела у конституцію країни 370-ту статтю, згідно якої штат Джамму і Кашмір отримав особливий статус і певну автономію. Однак це не зняло суперечки між Індією та Пакистаном, який вважав, що територія Кашміру має належати йому. Все це нерідко призводило до періодичного загострення відносин і навіть виникнення декількох збройних конфліктів між Індією і Пакистаном.

Врешті-решт, у серпні 2019 р. правляча в Індії Бхаратія джаната парті і її лідер, що став прем'єр-міністром країни, Н. Моді, які притримувалися платформи індіїстського націоналізму, вирішили ліквідувати особливий статус Джамму і Кашміру, виходячи при цьому з того, що у такий спосіб вдасться краще інтегрувати зазначену територію до державного тіла Індії і звести нанівець сепаратистські настрої серед мусульманської частини мешканців регіону.

- Фактичний провал цієї політики і кардинальні зміни у геополітичному балансі Індо-Тихоокеанського регіону, викликані, передусім, серйозним

загостренням американо-китайського суперництва, приходом до влади в сусідньому Афганістані радикального ісламістського руху «Талібан» тощо, змусили на початку 2021 р. як Індію, так і Пакистан зробити певні кроки у напрямку пом'якшення двосторонніх відносин та активізації спроб знаходження оновленого та більш гнучкого і досконалого формату порозуміння в індійсько-пакистанському прикордонні. Прем'єр-міністр Індії Н. Моді наприкінці червня 2021 р. провів зустріч із групою кашмірських політиків, під час якої обговорювались перші кроки щодо проведення парламентських виборів на території колишнього штату Джамму і Кашмір.

Список використаних джерел та літератури

1. Україна розвиватиме двосторонні відносини з багатьма країнами та Глава держави. 5 липня 2021 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-rozvivatime-dvostoronni-vidnosini-z-bagatma-krayina-69321>
2. Schofield V. Kashmir in Conflict: India, Pakistan and the Unending War. London, 2021. 352 p.
3. Rose S. Kashmir: Roots of Conflict, Paths to Peace. Harvard University Press, 2005. 320 p.
4. Khan Y. The Great Partition: The Making of India and Pakistan. Yale University Press, 2008. 272 p.
5. Борділовська О.А. Індія і Пакистан: інтелектуальна історія розлучення. Київ: Ін-т сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, 2018. 291 с.
6. Bangwar Ali Hassan. Kashmir issue revisited. June 28, 2021. *The Express Tribune*. URL: <https://tribune.com.pk/story/2307670/kashmir-issue-revisited>.
7. Malik R. The Kashmir conflict, the legacy of the British Empire and the role of the United Nations, 2019. URL: <https://www.disterrmem.eu/blog/the-kashmir-conflict-and-the-role-of-united-nations>
8. Pramanik S., Roy T.K. The Neutrosophic Game Theoretic Approach to Indo- Pak Conflict over Jammu-Kashmir. *Neutrosophic Sets and Systems*. 2014. Vol. 2. P. 82-101.
9. Пахомов Е. Месяц после 70 лет конфликта. Как Индия отменяет автономию Кашмира. 2 декабря 2019 года / Московский центр Карнеги. URL: <https://carnegie.ru/commentary/80459>
10. Cohen S.P. India, Pakistan and Kashmir. *Journal of Strategic Studies*. 2002. Vol. 25. Is. 4. P. 32-60.
11. Гостев А. Ядерные клыки старых врагов. 8 августа 2019 года / Радио свобода URL: <https://www.svoboda.org/a/30098246.html>
12. Christophe Jaffrelot on Narendra Modi and Hindu Nationalism. April 13, 2021 / Democracy Paradox. URL: <https://democracyparadox.com/2021/07/13/christophe-jaffrelot-on-narendra-modi-and-hindu-nationalism/>
13. Kartha T., Jiliani J. The Latest Kashmir Conflict Explained. August 28, 2019 / United States Institute of Peace. URL: <https://www.usip.org/publications/2019/08/latest-kashmir-conflict-explained>
14. Interim National Security Strategic Guidance. The White House. Washington, 2021. 24 p.
15. Орлик В.В. Розвиток формату Чотиристороннього діалогу з безпеки (QUAD) як чинник формування нової безпекової ситуації в Індо-Тихоокеанському регіоні. НІСД / NISS. Київ, 2021. 4 с.
16. Pasricha A. Blinken Visit to New Delhi Expands Indo-US Partnership. –July 28, 2021. VOA News. URL: <https://www.voanews.com/south-central-asia/blinken-visit-new-delhi-expands-indo-us-partnership>

17. Shah A. Afghanistan and Pakistan's Uneasy Border? – August 13, 2021 / Carnegie Endowment for International Peace. URL: <https://carnegieendowment.org/2021/08/13/what-will-happen-to-afghanistan-and-pakistan-s-uneasy-border-pub-85152>
18. Gul A. Indian Prime Minister Sends «Message of Goodwill» to Pakistani Counterpart. March 23, 2021 / VOA News. URL: <https://www.voanews.com/south-central-asia/indian-prime-minister-sends-message-goodwill-pakistani-counterpart>
19. Gul A. Pakistan to India: “Time to Bury the Past” for Regional Peace. March 19, 2021 / VOA News. URL: <https://www.voanews.com/south-central-asia/pakistan-india-time-bury-past-regional-peace>
20. Paricha A. Modi Holds Out Prospect of Elections in Kashmir. – June 25, 2021 // VOA News. URL: <https://www.voanews.com/south-central-asia/modi-holds-out-prospect-elections-kashmir>

References

1. *Ukraina rozvyvatyme dvostoronni vidnosyny z bagat'ma krainamy* [Ukraine will develop bilaterian relations with many countries]. 05.07.2021. [Online]. Available from: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-rozvivatime-dvostoronni-vidnosini-z-bagatma-krayina-69321> [In Ukrainian].
2. Schofield, V. (2021). *Kashmir in Conflict: India, Pakistan and the Unending War*. London. [In English].
3. Rose, S. (2005). *Kashmir: Roots of Conflict, Paths to Peace*. Harvard University Press. [In English].
4. Khan, Y. (2008). *The Great Partition: The Making of India and Pakistan*. Yale University Press. [In English].
5. Bordilovska, O.A. (2018). *Indiya i Pakistan: intelektualna istoria rozluchennia* [India and Pakistan: Intellectual history of the divorce]. Kyiv. [In Ukrainian].
6. Bangwar Ali Hassan, (2021). Kashmir issue revisited. *The Express Tribune*. 28.06.2021. [Online]. Available from: <https://tribune.com.pk/story/2307670/kashmir-issue-revisited>. [In English].
7. Malik, R. (2019). *The Kashmir conflict, the legacy of the British Empire and the role of the United Nations, 2019*. [Online]. Available from: <https://www.disterrmem.eu/blog/the-kashmir-conflict-and-the-role-of-united-nations>. [In English].
8. Pramanik, S., Roy, T.K. (2014). The Neutrosophic Game Theoretic Approach to Indo- Pak Conflict over Jammu-Kashmir. *Neutrosophic Sets and Systems*, Vol. 2, Pp. 82-101. [In English].
9. Pahomov, Ye. (2019). Miesiats poslie 70 liet konflikta. Kak Indiya otmieniayet avtonomiyu Kashmira [The month after the conflict. India cancels the Kashmir's autonomy]. *Moskovskii centr Karnegy* [Carnegie Moscow Center]. 02.12.2019. [Online]. Available from: <https://carnegie.ru/commentary/80459> [In Russian].
10. Cohen, S.P. (2002). India, Pakistan and Kashmir. *Journal of Strategic Studies*, Vol. 25. Is. 4, Pp. 32-60. [In English].
11. Gostev, A. (2019). Yadernye klyki staryh vragov [Nuclear fangs of old enemies]. *Radio Svoboda* [Radio Svoboda]. 08.08.2019. [Online]. Available from: <https://www.svoboda.org/a/30098246.html> [In Russian].
12. Christophe Jaffrelot on Narendra Modi and Hindu Nationalism. *Democracy Paradox*. 13.04.2021. [Online]. Available from: <https://democracyparadox.com/2021/07/13/christophe-jaffrelot-on-narendra-modi-and-hindu-nationalism/> [In English].
13. Kartha, T., Jiliani, J. (2019). The Latest Kashmir Conflict Explained. *United States Institute of Peace*. 28.08.2019. [Online]. Available from: <https://www.usip.org/publications/2019/08/latest-kashmir-conflict-explained> [In English].
14. Interim National Security Strategic Guidance (2021). *The White House*. Washington. [In English].

15. Orlyk, V.V. (2021). Rozvytok formatu Chotyrystoronniogo dialogu z bezpeky (QUAD) [The development of Quadrilateral Security Dialogue format (QUAD)]. *NISD / NISS* [NISS / NISS]. Kyiv. [In Ukrainian].
16. Pasricha, A. (2021). Blinken Visit to New Delhi Expands Indo-US Partnership. *VOA News*. 28.07.2021. [Online]. Available from: <https://www.voanews.com/south-central-asia/blinken-visit-new-delhi-expands-indo-us-partnership> [In English].
17. Shah, A. (2021). Afghanistan and Pakistan's Uneasy Border? *Carnegie Endowment for International Peace*. 13.08.2021. [Online]. Available from: <https://carnegieendowment.org/2021/08/13/what-will-happen-to-afghanistan-and-pakistan-s-uneasy-border-pub-85152> [In English].
18. Gul, A. (2021). Indian Prime Minister Sends "Message of Goodwill" to Pakistani Counterpart. *VOA News*. 23.03.2021. [Online]. Available from: <https://www.voanews.com/south-central-asia/indian-prime-minister-sends-message-goodwill-pakistani-counterpart> [In English].
19. Gul, A. (2021). Pakistan to India: "Time to Bury the Past" for Regional Peace. *VOA News*. 19.03.2021. [Online]. Available from: <https://www.voanews.com/south-central-asia/pakistan-india-time-bury-past-regional-peace> [In English].
20. Paricha, A. (2021). Modi Holds Out Prospect of Elections in Kashmir. *VOA News*. 25.06.2021. [Online]. Available from: <https://www.voanews.com/south-central-asia/modi-holds-out-prospect-elections-kashmir> [In English].

Швед В.А. Индийско-пакистанское пограничье: историческое развитие и современные основы согласования.

Статья посвящена исследованию вопроса исторических основ существующих приграничных конфликтов между Индией и Пакистаном и последним усилиям двух государств и международного сообщества в отношении попыток их разрешения. Своими корнями существующие индийско-пакистанские приграничные конфликты ведут во времена пребывания Индии в составе Британской колониальной империи. В решающей степени они стали следствием политики британских властей, которые в стремлении ослабить освободительное движение в Индии, разжигали вражду между самыми большими этнорелигиозными группами населения – индусами и мусульманами, что в конце концов привело к образованию двух отдельных соседних государств – Индии и Пакистана, которые получили в наследство многочисленные пограничные конфликты. Самый большой среди них – кашмирский, обусловленный разрывом этой территории между двумя странами. На протяжении нескольких десятилетий штат Джамму и Кашмир, согласно статье 370-й конституции Индии, пользовался особым статусом и широкой автономией. Однако в августе 2019 г. правительство Индии во главе с Н. Моди ликвидировало этот особый статус, удалив указанную статью из конституции страны.

В течение последнего года под влиянием серьёзных геополитических изменений в Индо-Тихоокеанском регионе и Южной Азии, правительство Н. Моди инициировало возвращение к рассмотрению статуса бывшего штата Джамму и Кашмир, а также стремится наработать обновленный формат его пребывания в составе Индийского государства. 25 июня 2021 г. премьер-министр Индии провёл важную встречу с группой известных политиков из Кашмира, что стало первым публичным мероприятием Нью-Дели после ликвидации Кашмирской автономии. Во время встречи был обговорен ряд вопросов о подготовке к проведению будущих выборов в регионе. Н. Моди охарактеризовал встречу как «важный шаг в направлении повышения усилий в деле развития и прогресса территории Джамму и Кашмир».

Ключевые слова: *Индия, Пакистан, пограничье, кашмирская проблема, Н. Моди, Четырёхсторонний диалог по вопросам безопасности.*

Shved V. Indian-Pakistani Border: Historical Development and Contemporary Principles of Reconciling Contradictions.

The article is devoted to the study of the issue of the historical foundations of the existing border conflicts between India and Pakistan and the latest efforts of these two states and the international community in relation of resolving them. The roots of the existing Indian-Pakistani border conflicts go back to the time when India was a part of British colonial empire. To a decisive extent, such conflicts were a consequence of the British authority's policy, which, in an effort to weaken the liberation movement in India, incited enmity between the largest ethno-religious groups of the population – Hindus and Muslims. This policy eventually led to the formation of two separate neighboring states – India and Pakistan, and these countries inherited numerous border conflicts. The largest among them is Kashmir, due to the gap of this territory between India and Pakistan. For several decades, the state of Jammu and Kashmir, according to Article 370 of the Indian Constitution, had a special status and broad autonomy. However, the Indian government, headed by N. Modi, eliminated this special status by removing this article from the country's constitution in August 2019.

Over the past year, under the influence of serious geopolitical changes in the Indo-Pacific region and South Asia, the government of N. Modi initiated a return to the consideration of the status of the former state of Jammu and Kashmir, and also seeks to develop an updated format for his stay in India. On June 25, 2021 the prime minister of India held an important meeting with a group of prominent politicians from Kashmir, which was the first public event by the Indian government after the liquidation of the Kashmir autonomy. During the meeting, a number of issues were discussed about the preparation for the future elections in the region. N. Modi described the meeting as “an important step towards increasing efforts in the development and progress of the territory of Jammu and Kashmir”.

Keywords: *India, Pakistan, border, Kashmir's conflict, N. Modi, Quadrilateral Security Dialogue (QUAD).*